

מתי גולן במסיבה

ברור היה שאם חיה ספרו של גולן רואה אור היה הדבר עלול לחביק את הנרי קסינג'ר בהמשך מגעיו הבינלאומיים. אבל קסינג'ר יכול היה להתעלם מהספר, לא להתייחס אליו ולהכחיש את כל האמור בו. יותר מזה עלול היה הספר להביך את ממשלת ישראל, ולא רק משום שהיה בו כדי להוכיח שאי אפשר לדבר עם שרי ממשלת ישראל בארבע, שש או שבע עיניים, מבלי שהדברים יהפכו לנחלת הכלל. הגירסות הרשמיות שניתנו להתלפתה של ממשלת רבין לגנוז את הספר הבהירו מסוגי מה חששה.

סכין בגב קסינג'ר

אלו היו הספר מתפרסם. יכול היה קסינג'ר להניח שהדבר נעשה בעידוריה של ממשלת ישראל, מתוך מגמה לתקוע סכין בגבו שעה שהוא עומד בארצות הברית במערכה נואשת על חייו הפוליטיים. קסינג'ר נתון בעצם ימים אלה באש צולבת של ביקורת קטלנית, מצד אחד הוא מואשם על ידי המימסד הביטחוני האמריקאי, שהוא ימני, באחריות למפולת

שניהל את שיתות התפרדה מצד ישראל עם שרתחון האמריקאי. המדובר הוא בשרהחון וסגן ראש הממשלה יגאל אלון, ובשרהחון שמעון פרס, שנכללו גם בצוות שהמשיך את המגבי עם הנרי קסינג'ר להשגת הסכמי הפרדה נוספים. מתוך אלה, יש שורת שלימה של אישים שאשריורי הם חשודים בפוטנציה עד שתיתגלה זהותו של המדליף האמיתי. אלה הם שרים לשעבר בממשלתה של גולדה, עוזריהם הבכירים ועוד כמה אישים מצמרת המנגנון הממשלתי, שבתוקף תפקידיהם היתה להם גישה לעניינים. זכותה של הממשלה, כמובן, היא לגלות את המדליף האלמוני, שום ממשלה אינה יכולה לקיים מגעים פוליטיים בעניינים הנוגעים לגורל האומה תוך חשש שדברים הנאמרים בתדרי חדרים יופיעו כעבור זמן קצר בספר מיסחרי. אולם השיטות הננקטות לגילוי המדליף, תוך רתימת שירותי הביטחון למשימה, הן פסולות מעיקרן. כאשר שירותי הביטחון מגויסים לחקירה עד לדרג של שרים בממשלה, יש בכך כדי לערער מיסודו את מיבנה המישטר הדמוקרטי. בעמודים הבאים נערך מעין תר-

חוכה שהממשלה יכולה למשוך בתותים של העתונות במדינה כמו בתיאטרון בובות.

החשודים בפוטנציה

במשך השבוע החוקף העתיקו עתורני ישראל בצינעה את הידיעות שהתפרסמו בעתונות העולם ביתס לפרשה. רק עתונים בודדים העזו להוסיף פרטים ועובדות משלהם על מה שפורסם בעתונות הבינלאומית. היו עתונים שהעדיפו בכלל להתעלם מהפרשה כאילו לא היתה מעולם. כך יכלה ממשלת ישראל לרשום לזכותה לפחות הישג אחד ברשימה הארוכה של כישלונותיה: ההצלחה בהמשכת קשר השתיקה בפרשה שאינה נוחה לשלטון.

בעוד שהפרשה נעלמה כמעט מעיני דפי העיתונות, היא המשיכה להיות נושא שיחה מרכזי בכלי התקשורת הרציניים במדינה, חולדה סערות וחילופי האשמות הדדיות. היתה זו תופעה האופיינית למישטר טריטוטאליטריים, שבהם הידיעות החשובות והמעניינות באמת אינן מתפרסמות בעיתונות, אלא

הפצצה האטומית

לא התפוצצה

יה יהיה כמו הטלת פצצה אטומית על ישראל. נימק רק לפני שבועיים אחד משרי הממשלה, את ההחלטה לאסור את פירסום סיפורו של העיתונאי מתי גולן, התייחסו לתוכן הספר.

הפצצה האטומית. שראש הממשלה יצחק רבין כה חשש מפניה עד שכל האמצעים נראו לו כשרים כדי להציל את ישראל ממנה, התפוצצה. אומנם לא בבת אחת, בפיצוץ של אלף מגאטון, אלא בשרשרת פיצוצים בעלי עוצמת קטנה יותר שהידים נשמעו על פני העולם כולו. ואם נגרם נזק כלשהו לאינטרסים של ישראל, או של ממשלת ישראל, הוא נגרם באשמתה הישירה של הממשלה עצמה.

יצחק רבין דמה בפרשה זו, לאותו חבלן מבוהל המנסה לפרק פצצה המונחת בשדה פתוח — שם אין היא יכולה לגרום כל נזק מלבד להבליץ עצמו — והנושא אותה ברוב כהלתו לאיזור סגור ומיושב, שם היא מסופצת בתוך ידי. המתומה שהקימה ממשלת ישראל סביב החלטתה למנוע פירסום הספר, וגיוס כל האמצעים להסתרת הטיסור, העניקו לספר תהודה הרבה יותר גדולה מאשר היה זוכה לה, לוא פורסם בגלוי.

יותר מזה. בעוד שתוכנו של סיפור דקף טיפון במיפון החוצה ויפורסם בכל עיתונות העולם, עד אפה וחמתה של ממשלת ישראל, חרי עצם תגובתה ההיסטרית היא שהעניקה לתוכנו אופינות מוחזית, נטת, נתנה כדועבר גושפנקא רשית מית לשכך הנאמר בספר אינו רכיכות אלא אמת.

אפשר להבין את רגישותה של הממשלה לאור העובדה שסיפורו של מתי גולן, שעמד לשאת את השם עיוות והפרדה ועסק במה שהתרחש מאחורי הקלעים של שיתות הפרדה בין ישראלים מצריים וטוריים, היה מבוסס — כפי שטענו עתונים וזים — על מיסמכים סודיים שטבע מהותם הם כל כך עדינים, שעצם הדלתתם, ללא קשר לתוכנם, היא תמורה ומחוסרת אחריות.

שכן, על פי מה שהתפרסם בעתונות חוץ, תוך עקיפת הצנזורה הישראלית, הכילו הפרוטוקולים של שיתות הפרדה, עליהם התבסס הספר, הערות ופיטפוטים בלתי אחראיים של מוכרי המדינה האמריקאית הנרי קסינג'ר.

קסינג'ר, שאינו יודע לשים מחסום ללשונו, התבטא במהלך השיחות בלשון בוטה, תוך זילזול ולעג, לגבי שורה שלמה של אישים ומנהיגים בדרג הבינלאומי הגבוה ביותר, עימם הוא נגש במהלך ביקוריו בעולם. נראה כי הוא הרגיש את עצמו חופשי במהלך שיתותיו עם שרי ממשלת ישראל, השמיע באוזניהם הערות ביקורת חריפות ביותר ומעליבות שהתייחסו החל בנשיא טוריה האפוא אסאד (הוא מחטט בפה כל הזמן) וכלה ב"גראלד פורד, שהיה אותה תקופה סגן-נשיא (תינוק פוליטי תמיים).

גיל זיהוי לגבי האנשים העלולים להיות בבחינת חשודים בהדלפה. אין זה מתחייב בהכרח כי המדליף הוא אחד מהם. יכול להיות שהוא אינו נכלל כלל ברשימה זו. העולם הזה עצמו אינו מצטרף לאף אחת מההחשדות, הכללת שמה של אישיות זו או אחרת ברשימה אין בה כדי להצביע כי יש לה איזו שהיא שייכות לפרשה. התרגיל העיתונאי בא רק להדריך את קשרה ומסוככת היא כל חקירה שתנסה לגלות מדליף אפשרי ועד כמה רחבה ומכובדת יכולה להיות רשימת החשודים הפוטנציאליים.

מועברות כחשאי מפה לאוזן. למרות זאת, לא מתה הפרשה. עד לשבוע האחרון היה מרכז הכובד שלה בעצם הנושא של עסקי הביטחון והדרכים הפסולות למניעת פירסומו. עתה מתמקדת ההתעניינות סביב השאלה מי הוא האיש שהדליף לכתבו המדיני של הארץ, מתי גולן, את תוכן השיחות שהתנהלו עם הנרי קסינג'ר בעת המגעים להסכמי הפרדה?

הדברים נוגעים, כמובן, לממשלה שקדמה לממשלתו של יצחק רבין. אבל כמה משרי הממשלה הנוכחית היו שותפים לצוות המצומצם בממשלתה של גולדה מאיר

הגלובאלית של האינטרסים של ארצות הברית. ביקורת זו מלווה גימה אנטישמית לא מעטה. מצד שני הוא מואשם על ידי המימסד היהודי-ציוני בהפקרת האינטרסים של ישראל. האבסורד הוא שביקורת זו מאשימה את קסינג'ר באנטישמיות. במצב זה מובן שמשלת רבין ניסתה כל מה שביכולתה כדי למנוע מקסינג'ר את המחר שבה היא תוקעת במיתכוון מסמר נוסף בארון המתים הפוליטי שלו.

אגב, גירסה צינית יותר שמשמה בשבוע האחרון בחוגים יורדעידבר בירושלים, ייחסה ליצחק רבין כוזב נה אחרת לגמרי בהחלטתו לאסור את פירסום הספר ולגלות את האיש שהדליף את תוכנו בכל מחיר. רבין, אומרת גירסה זו, היה משוכנע נע מזכות חייה, מבלי שנמצאו כל הוכחות לכך, שהמדליף הוא שרי החוץ לשעבר אבא אבן וקפץ על ההזדמנות שניתנה לו, לדעתו, לפי רוע את החשבוניות האישיים שלו עמו.

כך או כך, בשבוע האחרון התגלגלו העניינים אחרת מכפי שצפתה אותם ממר שלתישראל.

דווקא איסור פירסום הספר והמהומה הקונספירטיבית שהתחוללה סביבו, הם שעררו את הסקרנות העולמית לגבי הפרשה. עורכי העתונים החשובים בעולם צילצלו לכתביהם בישראל ולכל מי שהכירו במדינה, כדי לגלות מהו תוכנו של הספר שכל כך חשוב לממשלת ישראל למנוע את פירסומו. כך זכתה הפרשה לכיסוי בינלאומי, שלא הוסיף כבוד לישראל. עתונים דברי יקרה התחרו זה בזה בהשגת קטעים או ציטוטים מהספר. פירסומו אותם בעמודים הראשונים של עתוניהם. העובדה שבישראל נהוגה צנזורה פוליטית זכתה להדגשה לא פחותה מעצם הפרשה.

מול כישלונה של הממשלה למנוע את פירסום תוכן הספר ואת החלטתה לאסור את הפירסום, התבלטה הצלחתה להמשיך ולהשתיק את העתונות הישראלית בכל מה שנוגע לפרשה ולספיחיה.

גם אחרי שנשבר קשר ההשתקה שקשרה הממשלה — העלמה מרבית העתונות הישראלית מחומרת המשמעות של המעישה. מה שקרה השבוע חמוך לפיכך הרבה יותר ממה שהיה לפני. הפיצוץ האטומי, שכן, אם לפני שבע יכלה העתונות הישראלית להצדיק את שתיקתה בטענה שהיא נאגסה לכך על-ידי הצנזורה, הרי השבוע

קסינג'ר, אבן ודיניץ בעת שיחוח ההפרדה